

Samsun Semt Pazarlarındaki “Pazarcı Kadınlar”

Prof. Dr. Cevdet YILMAZ – Arş. Gör. Pınar IŞKIN

Satıcıların belirli günlerde mal ve ürünlerini satmak için sergi açtıkları geçici yer olarak tanımlanan semt pazarları, geçmişten günümüze üreticiyle tüketicinin bir araya geldiği, üreticinin ürünlerini kısa ve kolay yoldan tüketiciye sunduğu geleneksel alışveriş mekânlarıdır.

Taşıdıkları özellikler açısından toplumun farklı bir yansıması olan pazar yerlerinde, köylüsünden küçük esnafa kadar toplumun her tabakasından çalışanların olduğunu görmek mümkündür.

Esnaflar kendi ürettiği ya da aracı olarak satın aldığı ürünleri, haftanın belirli günlerinde açık veya kapalı alanlarda doğrudan tüketicilere sattığı pazar yerleri, toplumda önemli bir ihtiyaca cevap vermektedir.

Açık pazar yerleri günümüzde diğer alışveriş yerlerine göre daha rahat alıveriş yapılabilen, ucuz, çok çeşitli ve her bütçeye göre malın bulunduğu yerler olmaları nedenleriyle tercih edilmektedir.

Ancak pazarlar, taze ve bol sayıda ürün arz etmesi sayesinde yalnızca enflasyonun olumsuz etkilediği alt gelir seviyesine sahip olan insanlar düzeyinde değil orta ve üst gelir seviyesindeki insanların da alışveriş yapmayı tercih ettikleri mekânlar olup dünyanın gelişmiş ve gelişmemiş ülkelerinde de kurulmaktadır. Bu durum dünyanın her yerinde bulunan marketlere rağmen ilginç görüntüler arz etmektedir.

Lucerne - İsviçre

Marakeş Pazarı – Fas

Cours Saleya - Fransa

Camden Town - İngiltere

Konumuzu teşkil eden pazarlar; şehrin muhtelif semtlerinde haftanın belli günlerinde kurulan, geliri pazara ürün getiren pazarcıya ait olan alışveriş yerleri olmuştur. Ülkemizde pazarlar sadece alışveriş yapılan yerler olmayıp, toplumun örf, adet ve geleneklerinin yansıtıldığı, büyük kentlerimizde sayıları gün geçtikçe artan mekânlar haline gelmiştir.

Süpermarketlerin ve alış veriş merkezlerinin her geçen gün artmasına karşın semt pazarları, perakende ticaretinin yoğun biçimde gerçekleştiği bir model olarak kentlerimizde etkin bir şekilde varlıklarını sürdürmektedir.

Marketlerdeki gibi kilo ve fiyatlarda oynama yapılarak müşteri yanıltılmaz

Pazarlarda fiyatlar açık ve nettir.

Haftalık pazarlar geçmişten günümüze toplumsal hayatın temel dinamiklerinden bir tanesi olmuştur. Bu pazarlar farklı amaçlara hizmet etmekte, farklı işlevlere de sahip olabilmektedirler. İstihdam sağlaması, ucuzluk arz etmesi, sosyal etkileşim sağlaması pazarların sahip olduğu işlevlerden yalnızca birkaçıdır.

Ancak pazarlar kuruluş amaçları ve işlevleri yönünden iyi ki varlar denilse de, zaman zaman kuruluş yerlerine bağlı olarak birtakım sorunların ortaya çıkabildiği mekanlar da olabilmektedir.

Pazar yerlerinden geriye kalan katı atıklar ve gürültü kirliliği ciddi anlamda çevre sorunu oluşturmaktadır. Pazar yerinin olmasından kaynaklı yollara ambulans girememesi, ev sahiplerinin araçlarını park edecek yer bulamaması ise Pazar yerlerinin sebebiyet verdiği mağduriyetlerin başında gelmektedir.

Pazarda gün boyu çalışan kadınlar akşam evlerine giderken çevredeki esnaftan alışveriş yapmakta böylece pazarlar çift fonksiyonlu mekanlar haline gelmektedir.

Bu çalışmada da üreticiler, satıcılar ve tüketiciler gibi üç ana kesimi ilgilendiren semt pazarlarının satıcılar kesiminin sorunlarının irdelenmesine çalışılacak, bu kesimin de kendi içerisinde kadın pazarcıların sorunları ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri boyutu ele alınmaya çalışılacaktır.

YÖNTEM

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubu Samsun ili Atakum ve İlkadım ilçelerinde kurulan ve görüşme yapmak için seçilen pazarlarda çalışmakta olan 40 pazarcı kadından oluşmaktadır. Çalışma grubu Samsun ilinde farklı günlerde kurulan beş farklı pazarda çalışan kadınlar arasından oluşturulmuştur. Çalışmaya katılmada gönüllülük esasına özen gösterilmiştir.

Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak nitel araştırma yöntemlerinden görüşme yöntemi kullanılmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

- Çalışma kapsamında Modern Pazar, Mimar Sinan, Unkapanı Pazarı, Türkîş, Atakent, Denizevleri ve Körfez Mahallesi Pazarlarında görüşmeler yapılmıştır.
- Görüşmede katılımcılardan pazarda çalışmanın zorluğunun yanında pazarda çalışmalarıyla ilintili olacak şekilde farklı boyutlarda da bilgiler toplanmaya çalışılmıştır. Ancak daha çok pazarda çalışırken karşılaştıkları zorluklar ve belediyeden beklentilerinin neler olduğu üzerinde durulmaya çalışılmıştır
- Görüşmeler, kadınlar pazarda çalışırken yapıldığı için müşterilerin gelmesi, pazarda satılan ürünler ile ilgili sorular sorulması nedeniyle zaman zaman aksamıştır. Bu gibi durumlarda sorular katılımcıya tekrar yöneltilerek istenilen cevaplar elde edilmeye çalışılmıştır.

Görüşme yapılan kadınların 40 – 73 yaş aralığında oldukları tespit edilmiş yalnızca bir kadının 30 yaşında olduğu görülmüştür. Görüşme yapılan kadınların yüzde sekseninin sigortalı olduğu yüzde yirmisinin ise sigortasız olduğu anlaşılmıştır.

Pazara gelen kadınların genel olarak Samsun'un köylerinde ikamet ettikleri, pazara getirdikleri ürünlerin de daha çok kendi yetiştirdikleri mahsuller olduğu tespit edilmiştir.

Kadınların

- yüzde kırk sekizi pazara getirdikleri ürünlerin gün içerisinde tamamını,
- yüzde otuz dokuzu yarısını,
- yüzde on üçü de yarısından daha azını satabildiklerini belirtmişlerdir.

Pazarda çalışmanın ağırlıklı olarak kadına düştüğü görölse de zaman zaman eşlerinin de onlara yardım ettiği gözlemlenmiştir.

Samsun Semt Pazarlarındaki “Pazarcı Kadınlar”

Kadınların Pazarlarda Yaşadıkları Sorunlar

Lavabo İhtiyacı Durumunda Karşılaşılan Sorunlar

- A1: Ben buralarda lavaboya gidemiyorum.
- A3: Bu pazarda lavabo var orayı kullanıyorum.
- A5: Mescidin lavabosu var oraya gidiyorum.
- A2, A15: Pazarın yakınlarında bir kırtasiye var ben de oraya gidiyorum.
- A17: Şurada tanıdık olan bir komşumuzun evi var oraya gidiyorum.
- A19: Camiinin tuvaleti var oraya gidiyorum.

A7: Mesela bu pazar kapalı olduğu için bu pazara belediye lavabo koymuş. Ama diğer pazarlarda yok. O pazarlara gittiğimiz zaman camiye veya evi yakın olan komşulara gidiyoruz.

A12: Kuaför dükkânı var oraya gidiyorum.

A14: Karşıda şarküteri dükkânı var oraya gitmek zorunda kalıyorum ne yapayım.

Beslenme İhtiyacı Durumunda Karşılaşılan Sorunlar

A1: Ekmek yiyorum.

A6: Çay demliyorum. Ekmek alıyorum.

A7, A20: : Evden getiriyoruz. Bazen de buradan satın alıyoruz. Topluca arkadaşlarla birlikte yer sofrası yapıyoruz. Tezgâhın arkasında karşılıyoruz beslenme ihtiyacımızı.

A9, A11: : Evden yemek getiriyorum. Onları yiyorum.

A12: ...ben de isterdim evimde kahvaltı yapmayı, sıcak evimde oturmayı. Ne işim var burada.

A22: Evimden getirdiğim yemekleri yiyorum.

Isınma İhtiyacı Durumunda Karşılaşılan Sorunlar

A4: *Pazara gelirken kalın giyinmeye çalışıyorum.*

A6, A15: *: Isınma denen bir şey yok. Kışın soğuşunu çekmek zorunda kalıyoruz.*

A7: *Pazar alanlarında ısıtıcı yok. Kalın giyiyorum soğuktan koruyorum kendimi.*

A8, A17: *Tenekede odun yakarak ısınmaya çalışıyoruz.*

A12: *Kar yağdığında pazara gelmiyorum.*

A22: *Isınmak için hiçbir şey yapmıyorum. Zaten sürekli ısınamıyoruz müşterilerle ilgilenmek gerektiği için bir sıcak bir soğuk derken daha çok sorun oluyor.*

İbadet İhtiyacı Durumunda Karşılaşılan Sorunlar

A3: *Namaz kılmak istiyorum ama müsait bir yer olmadığı için kılamıyorum kazaya bırakıyorum.*

A4, A8, A10, A15: *Namazımı kazaya bırakıyorum. Burada namaz kılacak yer yok.*

A6: *Namazımı arabada ya da pazarın içinde kılıyorum.*

A7: *Pazarların hepsinde kapalı da olsa açık da olsa ibadet yapılacak yer yok. Abdest alınacak yer yok. Abdestimi arabada alıyorum. Namazımı arabada kılıyorum. Bazen de tezgâhımın arkasında etrafı iyice temizleyip yere karton serip üzerine seccademi serip namazımı yerde kılıyorum.*

A11: *Yakında camii var oraya gidiyorum.*

A12: *Tezgâhın arkasında namaz kılıyorum.*

A14: *İbadet edebilmemiz için ayrılmış özel bir yer yok.*

Hijyen İhtiyacı Durumunda Karşılaşılan Sorunlar

A1: *Belediyeden kadınlar gelip buraları temizliyorlar.*

A7: *Belediye çalışanları buraları temizliyor.*

A8: *Pazar temiz. Belediye bu konuda duyarlı.*

A9: *Pazarın tuvaleti olmadığı için başka tuvaletlere gidiyorum ama bazen çok kirli oluyor.*

A14: *Karşıda şarküteri var ellerimi orada yıkıyorum. Bir lavabo olsa ellerimizi yıkasak çok güzel olurdu.*

A15: *Ellerimi sık sık yıkama ihtiyacı hissediyorum. Komşuya gidiyorum ellerimi yıkamak için.*

A16: *Yanımda su getiriyorum ellerimi yıkamak için. Ya da komşuya gidiyorum.*

A21: *Yerleri pazarcılar pis bırakıyor. Yerlerde bırakılan ürünler rüzgârla ana yollara dağılıyor.*

Aydınlatma İhtiyacı Durumunda Karşılaşılan Sorunlar

A1: Akşam olunca lamba takıyorlar buralara.

A4, A8: Akşama kalmamaya çalışıyorum. Aydınlatma yok.

A6: Aydınlatma için gereken her şey var. Zaten bizim kendi akümüüz var. O yüzden aydınlatma sorun olmuyor.

A7: Her pazarda aydınlatma var.

A13, A14, A15, A17: Sokak lambaları yetiyor.

Samsun Semt Pazarlarındaki “Pazarcı Kadınlar”

Güvenlik İhtiyacı Durumunda Karşılaşılan Sorunlar

A3: Güvenlik adına zabıta var. Yanımda eşim var ona güveniyorum.

A4: Pazarda güvenlik ihtiyacı var. Bazen sebze meyve çalınıyor. Fark ediyoruz ama kime ne diyebiliriz. Geçen hafta bana sahte iki yüz liralık banknot verdi bir müşteri. Limon aldı ben de para üstü verdim. Paranın sahte olduğunu eve gidince anladık. Ama iş işten geçmişti. Kendi kendimi koruyorum.

A7: Bu pazarda güvenlik kamerası var ama diğer pazarlarda yok. Biz de güvenliği kendi aramızda sağlamaya çalışıyoruz.

A10: Güvenlik yok. Oğlum yanımda.

A11: Bu pazarda güvenlik yok. Bir problem çıksa bile burada çalışanlar yardıma koşar.

A13: Pazarda 2 tane güvenlik var. Zaten güvenlik sıkıntısı yok bu pazarda. Hiç problem yaşamadık bu zamana kadar.

A14: Pazarda güvenlik görevlisi var. Problemlerimizin çözümüne yardımcı oluyorlar.

Pazarcı Kadınların Belediyeden Beklentileri

A1: Benim şahsi hiçbir beklentim yok. Durumu uygun olmayan insanlara yardım etsinler yeter.

A6, A9, A13, A18, A19, A22 : Gittiğimiz tüm pazarların kapalı olmasını isterim.

A17: Ücretlerin sürekli arttırılmamasını, hatta hiç zam gelmesin istiyorum.

Öneriler

Pazar yeri için pazarcılardan alınan vergilerin düşürülmesinin, içerisinde pazarcıların lavabo, ibadet, aydınlatma, ısınma ve güvenlik gibi zaruri ihtiyaçlarına cevap verebilecek nitelikte donanımına sahip kapalı pazarlar yapılmasının ülkemizdeki pazarcılık kültürünün devamı için önemli bir girişim olabileceği düşünülmektedir.

Yemek yenilebilecek yerler, çeşme, WC, belediye zabıta yeri gibi donanımların pazar yerlerini güzelleştiren, tamamlayan öğeler olduğu ve bunların gerçekleştirilmesinde gerekli hassasiyetin gösterilmesi gerekmektedir.

Pazarcıların bir kısmının getirdikleri ürünleri tezgâh üzerinde değil de, kaldırımlar üzerinde sergileyerek satmaya çalıştıklarını tespit edilmiştir. Bu durumun hijyen kurallarına aykırı olduğu açıktır. Bu konuda gereken önlemlerin alınması gerekmektedir.

Samsun Semt Pazarlarındaki “Pazarcı Kadınlar”

Şehirlerin yakın çevrelerindeki köylerden dışarıya göçün bir çaresi de pazarcılıktır. Şayet biz pazarlara gereken önemi verirsek hem bu göç duracak, hem de bu sayede bizler ucuz sebze meyve yiyebileceğiz.

Şehrimizde güzel şeyler de oluyor. Pazarcıların ibadet ihtiyacını karşılaması için Canik Belediyesi'nin başlattığı mobil mescit uygulamasına bütün pazarlarda geçilebilir.

canik
belediyesi

"Türkiye'nin Gözbebeği"

Mobil Mescit

Türkiye'de ilk

*Mobil Mescit, her gün ayrı bir pazar yerinde halkımızın hizmetinde

Pazartesi PAZARI	Hasköy Mah. 322. Sk. Pazar Köşesi
Salı PAZARI	Karşıyaka Mah. Ok Sk. No: 27 Gülây Apt. Karşısı
Çarşamba PAZARI	Yavuzselim Mah. Boyzade Sk. Pazarın Girişi
Perşembe PAZARI	Karşıyaka Mah. Manisa Sk. No: 42 Can Apt. Karşısı Zeytinbeyli Sk. Karşısı
Cumartesi PAZARI	Gaziosmanpaşa Mah. 144. Sk. Boş Arsa Orta Kısım
Pazar PAZARI	Anıl Sk. Gazi Mah. Trafonun Önü

İLGİNİZ ve BİZİ SABIRLA
DİNLEDİĞİNİZ İÇİN
TEŞEKKÜR EDERİZ.